

شعر سلمان، آمیزه‌ای از اعتراض و اقتدار است

دکتر سنگری:

شعر <سلمان هراتی> معرف فرهنگ اسلامی است

شعر سلمان هراتی، معرف صادق فرهنگ اسلامی و شیعی است و زبان صمیمی، اندیشه روان و نمادین او، کلام او را در ادبیات امروز شاخص کرده است. دکتر محمدرضا سنگری، نویسنده و استاد دانشگاه با بیان این مطلب گفت: هراتی، نماینده نسل شاعرانی است که در انقلاب به اوج شکوفایی و بالندگی رسید و در همان دوران، تأثیری جدی در ترسیم ابعاد جنگ و تهییج و برانگیختگی رزمندگان ما در کارزار با مهاجمان خارجی داشت.

گرچه شعر سلمان در آغاز، متأثر از شعر فروغ و سپهری است و تا حدی، در طنز شاعرانه متأثر از شعر طاهره صفارزاده است، اما بعد هویت و استقلال می‌یابد و در نیایش‌واره‌های او به خوبی می‌توان تصویر و تصویری از زبان مستقل و شاعرانه‌اش یافت. زبان هراتی، دربرگیرنده نوعی نگرش شاعرانه در سال‌های دفاع مقدس، به ویژه سال‌های پایانی و پس از آن در شعر شاعران انقلاب، قابل رصد و ردیابی است. افسوس که تنها 27 بهار این اندیشمند شمالی در میان ما زیست، بی‌شک اگر مجال بیشتری می‌یافت، امروز حادثه‌ای بزرگ را در ادبیات این سرزمین شاهد بودیم و برخی مدعیان دروغین شعر که دائماً ارزش‌های وجودی ادبیات فارسی و فرهنگ اسلامی را زیر سؤال می‌برند، عاجزانه صحنه را ترک می‌گفتند.

عباس براتی‌پور:

سلمان برخلاف بعضی‌ها، به آنچه می‌نوشت، اعتقاد داشت

سلمان هراتی از شاعرانی بود که برخلاف بعضی‌ها، به آنچه می‌گفت و می‌نوشت، اعتقاد عمیق داشت و اهل ظاهرسازی و ریاکاری نبود.

عباس براتی‌پور، شاعر معاصر و دبیر جلسات شعر حوزه هنری با بیان این مطلب گفت: او (سلمان) هیچگاه نخواست شعر را نردبان ترقی دنیا کند و همین موضوع، باعث شد که در اوج جوانی، به پختگی خاصی در ادبیات دست یابد.

در دوران زندگی این شاعر، توجه خاصی به او نشد و شعر و اندیشه او کمتر به صفحات مطبوعات ما راه یافت، اما همین که از دنیا رفت، عده‌ای مدعی دوستی و همنشینی با او شدند که این نکته را نیز باید بر مظلومیت سلمان هراتی افزود.

براتی‌پور با تأکید بر این که شعر هراتی در ادبیات و هنر متعهد ایران ثبت شده است، تصریح کرد: او در سال‌های 64 و 65 در جلسات شعر حوزه هنری حاضر می‌شد و صادقانه و بی‌ریا، آنچه در وجودش داشت، ارائه می‌کرد و من کمتر شاعری را دیده‌ام که صداقت و نجابت وی را داشته باشد.

اگر سلمان امروز هم زنده بود، اصولاً به مسائل سطحی نمی‌پرداخت، زیرا او شاعری عمیق بود و دغدغه‌های بزرگی داشت.

عبدالجبار کاکایی:

انسانگرایی را از وجوه عینی شعر <سلمان هراتی> می‌دانم

عبدالجبار کاکایی، شاعر معاصر با بیان این مطلب گفت: سلمان هراتی در شعر خود به نوعی تکامل زبانی و ساختاری رسید، در حالی که کمتر شاعری قادر است در مدتی اندک و عمری کوتاه به این ویژگی و امتیاز دست یابد.

در ادبیات امروز، استعدادها و توانمندی‌های بالقوه‌ای وجود دارد، اما ممکن است دیگر کسی با توانمندی‌های شعری و اندیشه ناب سلمان در جامعه ادبی ظاهر نشود.

کامران شرفشاهی:

<سلمان> در جغرافیای سبز شعرش زندگی می‌کرد

سلمان هراتی از شاعرانی بود که در جغرافیای سبز شعر و اندیشه‌اش زندگی می‌کرد و دل به دریافت نوبل بسته بود، هر چند امروز متأسفانه شاعران مسلمان ما در دنیا، به حاشیه رانده شده‌اند.

آثار این شاعر ما را به دنیای مکاشفه و طبیعت پاک معنویت رهنمون می‌سازد و این همان چیزی است که از قلم پدید آورنده <از آسمان سبز> جوشیده است.

جلوه‌های دلپذیری از عرفان ناب و ارزش‌های بی‌بدیل در شعر و اندیشه ادبی هراتی موج می‌زند، افسوس که روزمرگی اجازه نمی‌دهد تا در رسانه‌ها و نشریات خود به صورت مناسبی

شعر سلمان هراتی،
معرف صادق فرهنگ
اسلامی و شیعی است و
زبان صمیمی، اندیشه
روان و نمادین او، کلام او را
در ادبیات امروز شاخص
کرده است.

سلمان هراتی از
شاعرانی بود که برخلاف
بعضی‌ها، به آنچه
می‌گفت و می‌نوشت،
اعتقاد عمیق داشت و اهل
ظاهرسازی و ریاکاری نبود.

در میان شاعران و
نویسندگان کودک و
نوجوان، کسی را با
مهربانی و سادگی زنده
یاد سلمان هراتی سراغ
ندارم.

تأثیرپذیری از شعر و زبان
صمیمی و صریح سلمان
هراتی در شاعران امروز و
حتی کسانی که بعد از
سلمان عرصه ادبیات ظاهر
شده‌اند، به خوبی لمس
می‌شود.

جریان شعر متعهد در
ایران، وامدار چند چهره
شاخص ادبی است که
سلمانی یکی از همین
چهره‌هاست.

از او و آثارش حرف بزنیم. نگاه حساس و تحلیلیگر سلمان هراتی به اجتماع و وقایع آن، در برخی مقاطع او را از محدوده یک شاعر فراتر می‌برد و می‌بینیم که او درباره مسائل مختلف، دارای حرف و پیام است. آنهایی که به هر دلیل، توانمندی‌های این شاعر را نفی می‌کنند و سعی دارند درباره او سکوت نمایند، دچار غفلتی بزرگ یا غرضی ریشه‌دار هستند، زیرا جایگاه قاطع سلمان در ادبیات امروز این سرزمین، امری غیرقابل انکار است.

جعفر ابراهیمی (شاهد):

شاعری را با مهربانی و سادگی <سلمان هراتی> سراغ ندارم در میان شاعران و نویسندگان کودک و نوجوان، کسی را با مهربانی و سادگی زنده یاد سلمان هراتی سراغ ندارم.

هراتی شاعر بزرگسالی بود که در ضمیر و درون خود، حرف‌هایی هم برای نسل کودک و نوجوان ما داشت، هر چند در برخوردهای متعددی که با وی داشتم، هیچگاه نگفت آثاری نیز برای این گروه‌های سنی دارد با این که انصافاً برخی از شعرهای نوجوانانه‌اش، تأثیرگذار و خوب است.

این شاعر و نویسنده افزود: همت دوستانی که بعد از مرگش، شعرهای نوجوانانه این شاعر را منتشر کردند، ستودنی و قابل تقدیر است، البته به اعتقاد من، سلمان را نمی‌توان شاعر نوجوانان دانست، اگرچه توانسته است به زبان و حال و هوایی دست یابد که به شعر نوجوان نزدیک است.

ابراهیمی با اشاره به این که سلمان در میان هم‌نسل‌های خود و کسانی که با نگاه و اندیشه‌های بزرگسالانه برای نوجوانان شعر و داستان می‌نوشتند، چند قدم جلوتر است، تصریح کرد: این شاعر توانست تا آخرین لحظه‌های عمر، کودکی خویش را حفظ کند و شاید همین عامل، باعث شد که برای این گروه سنی هم دست به قلم ببرد.

رضا اسماعیلی: تأثیرپذیری از شعر <هراتی> در شاعران امروز لمس می‌شود تأثیرپذیری از شعر و زبان صمیمی و صریح سلمان هراتی در شاعران امروز و حتی کسانی که بعد از سلمان عرصه ادبیات ظاهر شده‌اند، به خوبی لمس می‌شود.

واژه‌های شعر سلمان، واژه‌هایی آشناست و او در شعر، با مخاطب خود حرف می‌زند. متأسفانه ما خیلی دیر به ارزش‌های هنری و ادبی سلمان پی بردیم و دقیقاً هنگامی او را شناختیم که او دیگر در بین ما نبود، یادآور شد: از زمانی که هراتی به عنوان جوانی شاعر و شهرستانی به محافل ادبی می‌آمد، مشخص بود که چهره‌ای خلاق، متفاوت و برجسته در شعر ایران در حال ظهور است، اما ای کاش بیشتر در بین ما می‌ماند تا صدایش به گوش همه تشنگان معرفت و معنویت برسد.

بصیرت و بینش عمیق سلمان، شعر او را غنی ساخت، همان چیزی که امروز جوانان شاعر آن را کمتر می‌شناسند و یا اصولاً به دنبال آن نیستند!

سلمان خیلی زود، زمان خود را فهمید و نسبت به واقعیت‌ها و حوادث مربوط به آن دوران، واکنش نشان داد که این موضوع نیز در جای خود، جای تقدیر دارد.

سینا میرزایی:

جای اشعار <سلمان> در متون دانشگاهی خالی است

اگر ادبیات معاصر به دانشگاه‌ها راه پیدا کند، قطعاً باید اشعار سلمان هم از این مجرا بیشتر مطرح شود، چرا که در حال حاضر، جای خالی شعر و تفکر سلمان هراتی در متون و کتاب‌های دانشگاهی احساس می‌شود.

به نظر من درباره شعر و معرفی اندیشه سلمان هراتی به نسل جوان امروز، به ویژه کسانی که به ادبیات فارسی گرایش دارند، کم‌کاری شده است.

وی با بیان این که سلمان توانست علاوه بر حضوری قوی و پررنگ در حوزه شعر بزرگسالان، گام‌هایی نیز در ادبیات کودک و نوجوان بردارد، افزود: هراتی با موضعی متعهدانه و شفاف دست به قلم می‌برد و هدفی مطمئن و متعالی را در ادبیات دنبال می‌کرد، این نکته، با مطالعه آثار او به مخاطب منتقل می‌شود.

در هیاهوی امروز ادبیات، گرچه نامی از سلمان هراتی برده نمی‌شود اما این نقیصه، دلیلی بر عدم حضور او در صحنه سخن نیست، چرا که ما هنوز نتوانسته‌ایم سلمان را با همه قابلیت‌ها و ارزش‌های نهفته در شعرهایش نظاره کنیم.

سیمین دخت وحیدی:

جریان شعر متعهد در ایران، وامدار سلمان هراتی است

جریان شعر متعهد در ایران، وامدار چند چهره شاخص ادبی است که سلمانی یکی از همین چهره‌هاست.

شعر سلمان نشانگر این است که او از کنار آسیب‌هایی که متوجه اسلام و جهان اسلام است، بی‌تفاوت نمی‌گذرد و این به معنای تعهد و التزام عملی یک هنرمند و متفکر به اعتقادات خویش است.

فضای عمومی شعرهای مرحوم سلمان هراتی برای خواننده قابل درک است، زیرا او توانست

با ادبیاتی ساده و درخور، مفاهیمی عمیق، روحانی و بزرگ را در شعرهایی که از سر درد، سرود، مطرح کند. جامعه ما نباید به این زودی، سلمان هراتی، سپیده کاشانی و دیگر سختکوشان عرصه ادبیات و هنر متعهد را فراموش کند.

بیوک ملکی:

اگر سلمان زنده می‌ماند، شاهد نوآوری بیشتری در شعر نوجوان بودیم
اگر زنده یاد سلمان هراتی زنده می‌ماند، یقیناً شاهد نوآوری‌های بیشتری در حوزه شعر نوجوان بودیم.
البته سلمان شعرهای بزرگسالانه خوبی هم دارد و من ترجیح می‌دهم که دوستان دیگر در این زمینه صحبت کنند.
در دوره‌ای که شعرهای نوجوانانه، غالباً تحت تأثیر محمود کیانوش بود، سلمان توانست به زبان و فضایی متفاوت از کسانی که مشخصاً برای گروه سنی نوجوان شعر می‌گفتند، برسد. ملکی با تقدیر از تلاش‌های شاعر <از این ستاره، تا آن ستاره> گفت: با دریغ، باید بگویم که با رفتن این شاعر، نوآوری در شعر نوجوان ادامه پیدا نکرد.

علی‌رضا قزوه:

آموزش و پرورش در حق سلمان هراتی کوتاهی کرد

با توجه به این که زنده یاد سلمان هراتی به عنوان یک معلم سیستم آموزشی کشور مشغول به خدمت بود و سالها در امر تعلیم و تربیت همت گمارد، شایسته بود که وزارت آموزش پرورش تقدیر ویژه‌ای از وی به عمل آورد.
اگر یک مدرسه در زادگاه سلمان هراتی با نام وی تأسیس می‌شد، نام و یاد این معلم و هنرمند اصیل ایرانی برای نسل‌های بعد از او ماندگارتر می‌شد و الگوسازی مناسبی در این زمینه شکل می‌گرفت، البته اکنون هم می‌توان به انجام چنین عمل پسندیده‌ای فکر کرد.
این شاعر به عنوان یکی از دوستان نزدیک سلمان هراتی گفت، سلمان را باید یکی از آغازگران شعر اعتراض در ایران دانست، چرا که او دارای سبک و زبانی ویژه است و نگاه واقع‌گرایانه به مسائل اجتماعی دارد.
قزوه مرحوم هراتی را شاعری مرگ آگاه خواند و تصریح کرد: او دو هفته قبل از این که دنیا را ترک کند، شعر <من هم می‌میرم> را در جمع دوستان خود خواند.
وی یادآور شد: سلمان هراتی جزء پنج نفر اول شعر انقلاب است، او را می‌توان با شاعران جوان جهانی نیز در یک قیاس دید، کسانی مانند <شاندر پتوفی> و <په‌سنین> که آنها نیز در جوانی از دنیا رفته‌اند.

مشفق کاشانی:

مرحوم هراتی به خوبی از قالب‌های شعر فارسی مدد گرفت

مرحوم سلمان هراتی به خوبی از قالب‌های شعر فارسی مدد گرفت و آثار ارزنده‌ای خلق کرد. سلمان هراتی یکی از چهره‌های ماندگار فرهنگی در روزگار ماست، چرا که راه خود را در ادبیات فارسی پیدا کرد و اشعار موفقی را از خویش به یادگار نهاد.
شیفتگی و ارادت سلمان به ادبیات قدیم و جدید می‌تواند برای نسل جدید شاعر ما به عنوان الگو تلقی شود، شعر او آئینه زمان خویش است و از بعد تاریخی نیز برای ما می‌تواند دارای اهمیت باشد.
مشفق کاشانی تصریح کرد: البته شعر هیچ شاعر بزرگی از ضعف و نقص خالی نیست و قطعاً در برخی از آثار سلمان نیز می‌توان این ضعف را دید، اما خلاقیت و نگاه جدید هراتی به پیرامون خودش، کمتر این ضعف‌ها را به ما نمایاند.

محدثی خراسانی:

شعر سلمان، آمیزه‌ای از اعتراض و اقتدار است

شعر سلمان، آمیزه‌ای از اعتراض و اقتدار است، البته نوشته‌های او نیز از این ویژگی خاص، بی‌بهره نمانده است.

مصطفی محدثی خراسانی، سردبیر فصلنامه <شعر> با بیان این مطلب گفت: هسته اولیه‌ای که در شعر انقلاب شکل گرفت، مدیون تلاش و اندیشه‌های چند شاعر شناخته شده روزگار ماست که زنده یاد هراتی را باید یکی از این جمع تلاشگر به حساب آورد.
شعر معاصر ما با تمام افت و خیزهایی که دارد، هنوز قابل طرح است و نباید فکر کرد که در شعر، به ایستایی اندیشه رسیده‌ایم، متأسفانه سلمان مجال بیشتری پیدا نکرد تا خط سازنده و خلاق خود را در ادبیات امروز، دنبال کند.
وی افزود: مخاطب شعر سلمان هراتی توده‌های مختلف مردم ما هستند، مردمی که در سختی‌های جنگ تاب آوردند و در روزهای پرفراز و نشیب انقلاب، دست از آرمانهای خویش برنداشتند که این تصویر را به وضوح در کلام و شعر این شاعر فقید می‌بینیم.